

М И Л Л И Й Т И К Л А Н И Ш

Ўзбекистон Миллий тикланиш демократик партиясининг ҳафталик газетаси

1995 йил, 7 ноябр

22-сон

Тошкентда «Туркистон халқлари маданияти форуми»ни утказишга қизгин тайёргарлик қўрилмоқда. Форум ноябр ойининг 20-22 кунлари бўлиб ўтади.

ЮНЕСКО бош директори Федерико Майор Ўзбекистон Президенти Ислам Каримовга мактуб йўллаб, давлат раҳбаримизни ЮНЕСКОнинг булажак тўйида иштирок этишга таклиф қилди.

Ўзбекистон Президенти Ислам Каримов атоқли академик олимларнинг бир гуруҳи билан учрашди ва улар билан мамлакатда илм-фан тараққиётининг истиқболлари ҳақида суҳбатлашди.

Тошкентда Республика фанлар академияси президентини сайлашга бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди. Республика фанлар академияси президенти лавозимига таниқли математик олим, академик Тухтамурод Жўраев сайланди.

Шанба кўни Исроиел республикаси бош вазири Исҳоқ Рабин жанобларига суйиқасд қилинди. Жаноб Рабин қотил ўқидан ҳалок бўлди. Исроиел билан Фаластин ва бошқа араб

мамлакатлари ўртасидаги тинчлик ва тотувликка қарши бўлган қўчлар уюштирилди бу машъум жиноятни.

Янги Зеландия мамлакатига меҳмон бўлиб турган Буюк Британия қиролчаси Елизавета II аъло ҳазратлари шу мамлакат халқидан расмий тарзда қўқидан маҳрум қилиш устида судга тайёргарлик кетаётган эмиш. Оренбурглик «Ветта»нинг бу гаплари ўзбекистонга эмас, ҳар қандай рус кишининг шаънига ҳам оғир ҳақоратдир. Ўзбек кишиси ҳеч қачон рус кишини қўл деб билган эмас ва ўзини қўлдор деб ҳис қилган эмас. Оғзи тула ҳақорат бўлган одам ҳақорат билан тўғри сўзнинг фарқи бормайди.

«ВЕТТА»НИНГ ХУРМАЧА ҚИЛИГИ

Хурматли «Труд» газетасининг шу йил 4 ноябр сониди «Шунақаси ҳам бўларкан-да...» руқни остида «Чури. Аммо Изаура эмас» деган кичкинагина мақолача босилди. Мақолача шундай сузлар билан бошланади: «Орсклик икки ёш бола — Наташа ва Саша — бир йилдан ортиқ вақтни... қулликда ўтказдилар»... Бу гурбат гапнинг бизга нима алоқаси бор дерсиз? Умуман ҳеч қандай алоқаси йўқ. Лекин ҳамма бало шундаки, «Ветта» шу гапдан сўнг Ўзбекистон фуқароларини тилга олади. Ўзбекистон фуқаролари Орскка пивз олиб борган эканлар. Улар Наташа ва Саша-

нинг ойисини пивз сотишга ёллашибди. Наташа ва Сашанинг ойиси ичар ва бошқа ишларни ҳам болалари қўз ўнгида бажарар экан. 1994 йилнинг сентябр ойида «Ўзбек амакилар» Наташа билан Сашани Ўзбекистонга олиб кетишибди. Уларни далалар ва плантацияларда «қул сифатида ишлатишибди». Наташа билан Сашанинг ойисидан болаларинг қаерда, деб сурашган экан, угирлаб кетишди, деб жавоб қилганмиш. Лекин «Ветта»нинг гапига қараганда, «меҳмонлар» уни ўз болаларини қулликка сотишга мажбур қилган эмишлар».

Ҳозир Наташа билан Саша бир амаллаб «қулликдан қутулиб» Орскда ўз оталари билан бирига яшаётган эканлар. Ойисини оналик ҳуқуқидан маҳрум қилиш устида судга тайёргарлик кетаётган эмиш. Оренбурглик «Ветта»нинг бу гаплари ўзбекистонга эмас, ҳар қандай рус кишининг шаънига ҳам оғир ҳақоратдир. Ўзбек кишиси ҳеч қачон рус кишини қўл деб билган эмас ва ўзини қўлдор деб ҳис қилган эмас. Оғзи тула ҳақорат бўлган одам ҳақорат билан тўғри сўзнинг фарқи бормайди.

Биз бу гаплар аниқ исм-шарифлар кўрсатилиб ёзилганда, ҳе, шундай бемазагарчиликлар ҳам бўлиб турар экан-да, деб қўя қолардик ва ватандошларимизни четга чиққанда ўз шаъни ҳамда мамлакат шаънини қўз қорачуғидек асрашга даъват этган бўлардик. Лекин исм-шариф урнига миллат ва фуқаролик тилга олинган учун бу исботсиз, далилсиз гап дилмизни огритди. Миллатни тилга олиб сўйлаш жуда-жуда нозик иш... жуда-жуда нозик... у ҳеч хурмача қилиқларни кўтармайди.

«МТ»

Куннинг муаммолари ИСТИҚЛОЛ ВА МАДАНИЯТ

Айтишларича, ҳар бир халқнинг ҳаётида укта муқаддас нарсаси мавжуд экан: биринчиси, нон — инсон тўқ ва соғлом бўлиши учун; иккинчиси, аёл — ҳаёт риштаси узилмаслиги учун; учинчиси, китоб — халқнинг маданиятли ва маърифатли бўлиши учун. Биз бугун инсон ва жамиятимиз учун энг азиз бўлган маданият ҳақида сўз юритишга жазм этдик. Маданият халқ маънавиятининг ўзига хос қўзғуси, халқнинг маънавий қудратини кўрсатувчи мезонидир. Шу сабабли ҳам аҳддорларимиз маданиятсиз қомил инсон шахсини вояга етказиб бўлмастлигини жуда тереан англаганлар. Гап шундаки, ҳар бир жамият ва унинг истиқболлари раванкига ўз миллий маданияти билангина таъминланиши мумкин. Зеро маданият жамиятни маълум мақсад йўлида уюштирилади, илҳомлантиради, пировард эзгуниятлар йўлида қўраштиради ундайди. Афсуски, «қизил империя»нинг «маъмулан социалистик, шаклан миллий маданият»ни ривожлантириш жараёнида халқимизнинг ўзига хос руҳий олами, урф-одати, анъаналари инобатга олинмасдан «замонавий» урф-одатлар расман ташкил этилди. Оқибатда миллий маданият ури бўрхат топиб, қаршилик майллари ҳам суниб қолди. Бироқ инсоният

тарихи бизга маданиятни ҳеч қачон сохталик ёки зўравонлик асосларида қуриб бўлмастлигини кўрсатмади. Бунга мозий гувоҳ Табиийки, миллий истиқлол маданиятимиз сирли равишда осмондан «лоп» этиб тушиб қолмади. У бум-буш жойда эмас, балки ота-боболаримиз яратган, асрлар мобайнида сайқалланиб келган анъаналаримиз, урф-одатларимиз, бугунги маънавий-маданий, тарихий ва миллий салохият заминиди яралади. Бу ўз навбатида кишиларга янги маданий тафаккурни инъом этади. Иккинчидан, кишиларимизда Ўзбекистоннинг истиқболи ва истиқлоли ҳақида қайғуриш, миллат қадр-қиммати, ор-номусини авайлаб сақлаш масъулиятини тарбиялади. Энг асосийси, қалбларда Ватан туйғуси меҳр-муҳаббатли муносабатда шаклланиб бошлади.

Ўзбекистон мустақиллигининг турт йиллиги муносабати билан Наманган вилоятида «Истиқлолни қўлаймиз» мавзусида маданият ва санъат ҳафталиги, Андижон шаҳрида Навоий номидаги маданият ва истироҳат боғида эса касб байрамлари ўтди. Янги ўш шаҳрида маданият ва истироҳат боғи раҳбариятининг боғ худудидаги 3 та савдо шаҳобчасини сотиб олиб, уларда оромгоҳ ҳодимларининг ўзлари савдонини йўлга қўйиш борасидаги илтимоси шаҳар ҳокимлиги томонидан қондирилди. Мазкур истироҳат боғи шу йўл билан ўтган йили маблаг топиб, ўз ҳодимларининг ойлик маошларини тазминлади. Боғдаги аттракционларни тазмирлаш, янгиларини ўрнатилуш учун ҳам маблаг тўпланди.

Давоми иккинчи бетда

СУТ ВА СИҲАТ

Сизга қандай хизмат кўрсатишмоқда?

— Махсулотларимиз одамлар сиҳатини яхшилашга хизмат қилади, — дейди «НАФОСАТ» сутни қайта ишлаш акционерлик жамиятининг ишлаб чиқариш бошлиғи Абдуллаҳон Бахриддинов.

Россия Медицина Фанлари Академиясининг Овқатланиш институти маълумотларига қараганда, катта ёшли киши ўрта ҳисобда йилга 175 кг ичимлик сут ёки сутни ивйтиб тайёрланган ичимликлар, 5,5 кг сариёғ, 5,5 кг сир, 7,3 кг қаймоқ, 3 кг қуюқлаштирилган ва 1 кг қўруқ сут истеъмол қилиши керак экан.

Хуш, бу инсон организмга қандай фойда беради? Сариеғ-ошқозон иш фаолиятини яхшилайди. Овқат осон хазм бўлади ва сингади. Пишлоқ зўйилли, дармондори, калорияли оқсил. Қаймоқ-ёғли, луват беради. Жигар фаолиятини яхшилайди. Қурут-миллий таом, иштаҳани қўтқарилади, сувсизликдан асрайди. Қаймоқ-пархез тутатганларга яхши оқсилдор. Айрим сариёғни истеъмол қилолмаганлар учун қаймоқ қўлай. Творог-сариеғ ва қанд касалликларга чалинганларга яхши овқат. Айниқса, болаларга фойдаси катта.

Сутнинг чикиндиси-ичкиламчи хом ашёдан «зардоб» тайёрлашмиш. Ундан «широ» ичимлиги ишлаб чиқарилади. «Пахта» ичимлигининг қимидан фарқи оз. Қон босими ошганларга ва қанд касаллигига чалинганларга жуда-жуда қўл келяпти.

9 кило сут аралашмасидан 1 кило пишлоқ, 23 литр сутдан 1 кило сариёғ ишлаб чиқарилади. Қурагисими, қанчалар катта меҳнат талаб қилинадиган иш. Аммо биз ҳар бир махсулотимизни сифатли ва мазали бўлиши учун қўрашамиз. Вилотдаги 150 хўжалиқдан сут сотиб оламиз. Махсулотларимиз юқори даражада қайнатилди, сўнг улардан 30 хил халқ истеъмол моллари тайёрланади. Сут махсулотлари ишлаб чиқаришда қудратли техника, илмий лабораториялар, юқори малакали мутахассисларсиз иш битмайди. Битганда ҳам бундай махсулотнинг сифати ишончли бўлмайди. Бу ерда сифат биринчи даражали аҳамиятга эга. Бир мисол: — муздай қайиқлар учун етти хил нарсаси қўшилади. Аммо қанда ва маҳалларга олиб келиб сотилаётган муздай 2-3 хил нарсасдан тайёрланиб нўкул сувмуз бўлгани учун ейишигиз биланоқ тамогингиз хириллайди. Ваҳоланки муздайнинг ҳақиқийси «овқатларнинг подшоҳи» палов хаби қуввати ва тўйимлидир. Узини билган, саломатлигини сақлашни истаган ҳамшаҳарларимиз факат бизнинг қорхонада тайёрланган муздайнинг иссалар, фарқини билиб олади.

30 хилдан ортиқ махсулотларимизни ишлаб чиқаришда уста Нозимон Иброҳимов, соловчи Исоқон Валиев, ўз ишининг устаси Муборак Умарова, Нейматжон Абдуллаев, Тўхтабой Исоқов, Освб Қодирова, Робия Убайдуллаева, Муборак Иброҳимов, тахрибали технолог Орайдуллоева ва Бекмирза Аъламов сингари фидойиларнинг катта ҳиссалари бор.

Бир нарсани айтмоқчиман, Наманган шаҳар озик-овқат савдоси идорасининг ўтган йилги 150 қўнандан бугун фақат 30 таси сут ва сут махсулотларини олиб халқимизга етказиб бераётди. Транспорт ва пул муаммоларини уртага қўйиб сут ва сут махсулотлари олиб сотмаётган дўкон ҳужайиларни нима қилишяпти? Ахир улар меҳнатқашларга хизмат қилиш учун қўрилган-ку...

Шу ўринда биз халқимизга доимо камбараста эканлигимизни, махсулотларимиз одамлар дастурхонини ва дамек сиҳатини яхшилашга хизмат қилишини яна бир бор ишонтириб айтгим келяди.

Турғунпўлат СУЛАЙМОНОВ ёзиб олди

«Миллий тикланиш» ҳафтаномагининг хурматли ходимлари, муҳтарам бош муҳаррир!

Айни муддао бўлган бу ҳафтанинг ташкил этганларингиз учун авваламбор сизларга кўпдан-кўп миннатдорчилик билдиргим ва табриклагим келди. Чунки ажойиб, долзарб миллий-замонавий масала-муаммоларини ҳал қилиш учун уртага қўя оладиган бу ҳафтаномада, унинг сарлавҳасиданоқ шундай бир миллий гуруҳ ифодалари билиниб турибдики, бу барча-барча кишиларнинг қалбларида ифтихор, кутаринки ҳис-туйғулар уйғо-

ТИКЛАНИШ ТАЯНЧИ

Кўп йиллардан буюн она тилимизнинг қадри юрак-юраққиналаримизни қанчалик уртаб келганини қандай ифодаляин экан!!! Бунга уйлаш изтиробли, лекин эслаш ва ёзиш шарт, токи кунгил

тиб, Ватанни севишга, унинг учун хизмат қилишга қорлайди. Шундан руҳланиб мен ҳам кўп вақтлар юрагимда тўғиб юрган бир фикримни ёзиб юборишни лозим топдим. Гап тилимиз ҳақида. Чунки тил-тикланишнинг таянчи! Тилимиз давлат тили бўлганига олти йил тулаётгани туғрисида зангори эканлардаги суҳбатлар бутун ҳис-туйғуларимни уйғотиб, нечоғлик ҳаяжонлантириб юборганини қандай роз айласам экан!

бир совисин, енгиллашсин. Айтадиган гаплар жуда кўп, бироқ буларнинг ҳаммасини ёзишга вақт ҳам, ҳафталикда жой ҳам етмайди. Шунинг учун қисқалгина қилиб шуни ёзмоқчиманки, мустақилликдан илгарги тилимизнинг қадри кўп утган-ўқийда ҳам, ишда ҳам, хуллас, ҳамма-ҳамма жойларда. Чунки рус тили ҳўкмрон бўлиб қолган эди-да, барча муомала, ишлаб чиқаришларимизда! Биз гарчанд рус тилини мукамал урганган бўлсак ҳам, шунга яраша ўз қадри-

«МИЛЛИЙ ТИКЛАНИШ»

ОБУНА ДАВОМ ЭТЯПТИ

Бу сизнинг янги газетангиз, миллий ҳаёт, миллий тараққиёт, маданий, маърифий, маънавий гўзаллик, сиёсий баркамолликка интилиш газетаси!

ОБУНА НАРХИ

Республика вилоятларида ва Қорақалпоғистонда Яқка тартибдаги обуначилар учун: наshr индекси — 64618
1 ойга — 22 сўм 15 тийин
3 ойга — 66 сўм 45 тийин
6 ойга — 132 сўм 90 тийин
12 ойга — 265 сўм 80 тийин
Ташкилотлар учун: наshr индекси — 64619
1 ойга — 26 сўм 50 тийин
3 ойга — 79 сўм 50 тийин
6 ойга — 159 сўм 00 тийин
12 ойга — 318 сўм 00 тийин
ТОШКЕНТ ШАҲРИДА Яқка тартибдаги обуначилар учун уйга етказиб берилган ҳолларда:
1 ойга — 17 сўм
3 ойга — 51 сўм

Нашрларни тарқатиш билан боғлиқ бўлган харажатлар республика вилоятларида ҳамда Қорақалпоғистон Республикасида Тошкент шаҳрига қараганда бир мунча қимматроқ бўлганлиги туфайли (ҳаво йўллари, темир йўл ва автотранспорт харажатлари ҳисобига) пойтахт шаҳрида нашрларнинг обунанархи алоҳида кўрсатилган.

«МИЛЛИЙ ТИКЛАНИШ»ГА ОБУНА БЎЛИНГ!

СОҒИНГАНДА УЛҒАЯР КЎНГИЛ

Ишор

Болалик деган дунёда сархушгина, маъсумгина орзулар билан яшар эдим. Яшаганда ҳам шох бўлиб яшардим. Чапдастикда, урликда болалар ичида энг биринчиси эдим. Фақатгина, шеър атамилми шаҳзода дилимга кириб келгандан кейингина, дунёда мен билмаган разолат, алдас деган нарсалар ҳам борлигини сеза бошлаганимдан сўнггина, маюс қўларимга соқиллик тур солди. Мен бу вақтлар болалик деган дунёдан кетаятгандим!

Йўқ-йўқ, Кетгим келмайди. Қандок қилиб покиза орзулар, хавллардан кечаман? Учинчи синфда ўқирдим. Дугоналарим билан уйиллар қилардик. Мен ҳар дам «Тошкентдан, ўқийдиган келяман. Мени кутиб олинглар!» дер эдим. Мурағина тасаввуримда Тошкент деган орзу яшарди.

Худо деган эканман, худди орзу қилганимдек бўлди. Журналист бўламан деган оппоқ фаришта хавлларимга интилдим. Интилганда ҳам астойдил интилдим. Ун ешимда шеър ёздим, ун бирга кирганда конкурсларда қатнашдим. Республика радиоси, матбуотларида, Самарқандда нашр этилган «Диллар наво-си» деган қаламқашларнинг туллаларида чиқди. Шулар ичида оёқларинг болалик ҳам, энг дузал мактаб даври ҳам утиб кетибди. Бариси мени ташлаб кетибди!

...Университет! Мен учун энг буюк орзу бўлган даргоҳ! Останангни қўларимга суртгим келди. Наҳотки сенга етган бўлсам?! Имитҳон кунлари! Секингина қўлим олдидан дуога қўл очиб турган онам, қўллари қадок отажоним, «узингга инсоф берсин» деб

қолган бобожоним, қишлоқдошларим, барча азиз инсонлар утавердилар. Улар мендан умид қилар эдилар. Улар олдида юзим ёруғ бўлсин илойим!

Имитҳондан утганимдан сўнг қишлоққа бордим. Онам ўқийга кирганимга ишонгани келмай йиғлаб юбордилар, отам маюсгина кулиб қўйиб, «Мўҳими ўқийга кириш эмас, ўқиб кета олиш, қизим» деб бахт тиладилар. Шунинг узи менинч олимий мукофот!

Бу ўқишлар — қадрлаш деб номланади.

Қадрлаш дорулфунуни экан бу даргоҳ! Қадри ўргатар экан! Шунинг учун ҳам ўқийгим келяпти. Фақатгина қишлоғимни, онаминг мейрибон қўллариин соғинаман.

Менга бешик бўлгил, мени улгайтир, Сенинг қучоғингда хур ўтсин куним.

Мехрибон қўллариинг бошим силасин. Менга она бўлгил дорулфунуни!

...Соғинг азобиди дилим улгайиб кетмоқда. Албатта, соғинишларга ҳам, қийинчиликларга ҳам қуниқад киши. Чунки олдинда катта орзулар бор, қақир тиканли йўллар ҳам бор. Улардан утмоғим керак!

...Соғинг азобиди улгайди кўнгили, Дилимга жойлади қадр жунунин, Мен қизинг бўламан,

бағрингни очгил, Менга она бўлгил дорулфунуни!

Гўлжамол АСКАРОВА

Наим КАРИМОВ

Исмоил Обидовнинг Ҳаётининг Ҳаётлари

У Тошкентга келганида, 1905 йил инқилобининг акс садолари маҳаллий зиёлиларни уйғота бошлаган, улар ҳам демократик ҳуқуқларни қўлга киритиш ораёси билан яшаётган эдилар. Лекин генерал-губернаторликнинг хушёр кузлари ҳар бир тараққийларвар зиёлини таъкибли кузатиб, уларга ҳаракат имконини бермаётган эди. Ана шундай бир вазиятда улар «17 октябр манифести»дан фойдаланиб, халқнинг кузани очишга қаратилган жамиятлар тузиш, газеталар чиқариш, илгор голярини тарқатиш иилинжида эдилар. Улар шу ниятда чор ҳокимиятига мурожаат этганларида генерал-губернатор узиға яқин кишини муҳаррир қилиш шарти билан биринчи жадид газетасининг чиқишига рӯхсат беради. 1905 йилнинг охирида «Урта Осиёнинг умргизорлиги» номи остида чиққан бу газетанинг муҳаррири Иван Гейер эди. Узбек тилини яқин билган Гейер губернаторнинг ишончли кишиси бўлгани учун газетанинг икки ойлик умри мобайнида унинг саҳифаларида фақат расмий сиевсатни қўллаб-қувватловчи мақола ва хабарларгина эълон қилинади. Жадидларнинг бу газета билан боғлиқ умидлари ва унга «Тараққий» деб берган номлари оқланмайди. Ва газета ўз-ўзиндан «нураб» йўқ бўлади.

Узбек матбуотининг илк тарихчиси Зиё Саид бу газетани «жадидлар вақтли матбуотининг ярим бисмиллоси» деб баҳолаган. Агар ана шу ташбехни давом эттирсак, «бисмилло»нинг иккинчи ярмини айтиш Тошкентга янги кўчиб келган Исмоил Обидовнинг зиммасига тушади.

ЖАДИДЛАР ГАЗЕТАСИ

С. Қосимовнинг И.Обидов туғрисидаги маълумотларида бир зиддият бор. У, бир томондан, И. Габитова ва И. Федоровнинг хотираларига таяниб, унинг 1903 — 1905 йилларда Москвада таҳсилда бўлганини айтса, иккинчи томондан, Қозондаги 1905 йил октябр воқеаларида қатнашганига эътиборни қаратади. Собқи соқчи билан Ирина Измайловнанинг берган маълумотлари бир-бирига яқин бўлгани учун И. Обидовнинг Москвадаги инқилобий ҳаракатлардан кейин Тошкентга сургун этилганлиги факти, ҳар ҳолда, туғрироқ бўлса керак.

Агар И.Обидовнинг илгор қарашларига Строганов билим юртидаги кайфият ва 1905 йил воқеалари ўз таъсирини утказган бўлса, унинг зиёли сифатида шаклланиши оиласидики маданий муҳитга боғлиқ.

Исмоилнинг онаси Афибахоним ҳам, сингиллари Зайнаб ва Рабиға ҳам Татаристондаги театр ҳаётида фаол қатнашганлар. Уша йилларда татар ёшлари уртасида машҳур бўлган театр санъати Обидовлар оиласини узининг фусункор оламига бир умрга тортиган эди. Ана шу икки муҳим омил таъсирида шаклланган Исмоил Обидов Тошкентга келган, узбек зиёлилари билан яқиндан танишган. Унинг бахтига, шу йилларда Тошкентда ва умуман Туркистонда татар муаллимлари, ёзувчилари, артистлари кўп эди ва улар узбек зиёлилари билан яқин алоқада ва маданий ҳамкорликда иш олиб бормоқда эдилар.

Шундай тахмин қилиш мумкин: «Урта Осиёнинг умргизорлиги» ўз-ўзиндан тугаган, узбек зиёлилари янги жадид газетасини ташкил этиш истагида рус тилини пухта билган, тараққийларвар ва айни пайтда генерал-губернаторликка манзур бўла олувчи кишини ахтарганлар. Шундай бир пайтда Тошкентда яшай бошлаган Исмоил Обидов улар учун айна керакли одам эди.

Хуллас, 1906 йилнинг урталарида янги миллий газетани чиқаришга ижозат олинган, И.Обидов, В.Явткин ва В.Наливкин кумағида тошкентлик жадидлар маслаҳати билан «Тараққий» номи остида газета нашр эта бошлайди.

Зиё Саид ушбу газета ҳақида қуйидаги маълумотни берган: «Тараққий». 1906 йилнинг бошларида (бу маълумот туғри эмас, ўрталарида — Н.К.) Тошкентда жадидларнинг фикр тарқатувчиси бўлиб чиқди. Муҳаррири эсер (бу маълумот ҳам туғри эмас, кадет — Н.К.) Исмоил Обидий (Тараққий). Ҳафтада икки марта чиқиб турди. Қора гуруҳ уламолар билан қаттиқ тортишди, уларнинг халқ орасидаги обрўларини туширишига кўп ҳаракат қилди. Ора-сира ҳукуматга ҳам тегиб турди. Мазкур «гуноҳ»лари учун 20-номерага етганда ҳукумат томонидан мусодара этилиб, муҳаррири қамоққа олинди. Пуллиқ, тиражи кўрсатилмаган. Мих босмада, чиройли қоғозда босилган. Пастдан ёзувчилари йўқ. Фақат мана шулар унинг атрофида уваллашиб ётар эдилар: Шоқир Мухторий, Исмоил Алиев (татар), Наливкин, Мунаввар қори ва Абдусафихо (таржимон).

Зиё Саиднинг «Тараққий» ҳақидаги бу сўзлари унинг 1927 йилда чоп этилган «Узбек вақтли матбуоти тарихидан материаллар» китобидан олинган. Жадидларга қараш шу вақтдан эътиборан салбий тус олгани сабабли у ҳам «Тараққий» ва унинг муаллифлариға гаразли кайфият билан ёндашган. Бу манбадан уч йил аввал «Туркистон» газетасида босилган «Бурунги узбек вақтли матбуотининг тарихи» деган мақоласида эса Абдулла Алвоний «Тараққий» газетаси туғрисида бундай холисона сўзларни айтган:

«Тараққий» газетаси Иван Гейернинг тўхтаган газетаси ўрнига чиқди, деса мумкинди. Унинг обуначиларининг қолган ҳақиға «Тараққий» газетаси юборилди. Бу газета тез фурсатда шундай шухрат қозондиким, ҳатто газета муҳаррири бўлган Исмоил Обидийнинг исмини Тараққий деб юрита-дур.

Бу газета элнинг энг суоь ўқийдирган бир газетаси бўла олади. Бу газета ўша замон мусулмон газеталари ичида энг сўли бўлиб, ҳукумат ва унинг маъмуруларига қарши ҳужум очди. Бу газета ерлик ёш ёзувчиларга саҳифасидан кенг ўрин берди!

Истибдод ҳукуматининг Факуллода саклаш (Чрезвычайный орган) қўли билан бу газета ўлдирилди. Халқ озик-сиз қолиб, узок вақт жимжитлик ҳукм сурди».

Бу ҳар иккала манбага таяниб, шуни айтиш лозимки, «Тараққий» узбек жадидларнинг биринчи наشري афкорлари булибгина қолмай, кўпгина ешларнинг жадидчилик ҳаракатига келиб қўшилишлари ҳам имкон туғдирди. Шубҳасиз, бу фикрни асослаш учун унинг саҳифаларини варақлаш лозим.

ҲУРРИЯТ ХИЗМАТИДА

Исмоил Обидов ва унинг маслақдошлари «Тараққий»ни «илмий, адабий, сиевий, фанний, тужорий газета» деб аташган. Унинг шиори эса «Наҳот, маслакда собит, туғриликни ижобат» деган сўзлар бўлган. Шу шиорга амал қилган муҳаррир ўз газетасида «17 октябр манифестининг қузбўямчиликдан уза нарса эмаслигини 1-сонидек қайд этиб, бундай сўзларни ёзган: «Ҳозирда ижтимоий қалом, матбуот учун берилган хурриятлар тунаш устида озгиға сув томизлиб турган оғир ҳастадек эканини тилсиз ва кўр табиблар ҳам тасдуқ этишлари». Бу муҳаррирининг қаромати эди. Чиндан ҳам, унги газетанинг 1-сонидек мусодара этилиб, унинг муҳаррири таъкиб остиға олинди. Чор ҳукумати «наҳот» ва «маслакда собит» деган сўзларнинг остида қандай маъно яширинганини, «туғриликни ижобат» сўзлари ҳам сиевий ранглардан ҳоли эмаслигини сезмай қолмади.

Жадидлар мазкур манифестда берилган ваъданинг пучлигини ҳам, «Тараққий»нинг умри қисқа эканлигини ҳам билар, шунинг учун газетанинг ҳар бир сонидан ўз гоьларини хоҳ ошқора, хоҳ пинҳона ифодалаш, халқнинг мудроқ кузларини очиш, ҳали уйқуда бўлган миллий уйғошиш ҳаракатига чўт ташлашга интилар эдилар.

Газетанинг 1-сониде босилган «бош мақола»да муҳаррир манифестта қадар Туркистонда суз ва матбуот эркинлиги бўлмаганини алоҳида таъкидлаб, қуйидаги сўзларни ёзган: «...чунинчи, мусулмонча бир кичкина рисола босдурмақчи бўлсак, синзурнинг қизил қалами билан саҳифалар қизил бўлуб, ортуқли, туртуқли бузулиб, қўлимизға қайтур эди». Туркистонға яқин кўнларда келган И. Обидовнинг бундай воқеалардан хабардор бўлиши ва бу сўзларни ёзиши қийин, албатта. Тахмин қилиш мумкинки, ҳали узбек тилини яқин эгалламаган ва маҳаллий шароитнинг нозик томонларидан огоҳ бўлмаган муҳаррир атрофида дастлабки узбек журналистлари ва публицистлари бўлганлар. Ва улар муҳаррирининг татар тилида ёзган мақолаларини узбек тилига ағдарганлар ҳамда бу мақолаларни ўз мушоҳада ва мулоҳазалари билан бойитганлар.

«Тараққий» саҳифаларида эълон қилинган мақолаларда нафақат Тошкент, балки Петербург, Москва, Болтибуйи каби олис шаҳар ва минтақаларда ури берган инқилобий воқеалар, ишташлар ҳақида маълумот бериб борилиди. Давлат думаси, сиевий партияларнинг дастур-амаллари ва фаолиятлари ҳам ношир эътиборидан четда қолмади. Узбек халқининг гафлат уйқусида

яшаб келаётганидан ташвиш чеккан жадидлар ватандошлари кузидаги пардани олиб ташлашға ҳаракат қилдилар. Чунинчи, Тошкент жадидларининг раҳбари Мунаввар қори газетанинг 1-2-сонларида босилган «Бизни жаҳолат — ваҳжал мураккаб» деган мақоласида, жумладан, бундай эди: «Дунёға нима учун келганин билмай, илм ва маорифға асло « раббат қилмай, жонидан ширин болаларини куча-бақуча кездуруб, бечора маъсумини азиз умрини жаҳолат оташина ёндирғувчи беҳамаит ва бедиеҳнат оталар ҳам орамизда оз эмасдур». Муаллиф фарзанд тарбиясига локайд қараган ана шундай оталардан упка қилибгина қолмай, аср бошларидаги аянчли турмуш манзараларини тасвирлаб, уларга-жамоатчилик эътиборини қаратди: «... азиз болаларимиз, — деб эди у, — руслар ва яҳудийлар эшигида мардикор ва хизматкор бўлмоқда, арслондек йигитларимиз бутун миллатни эсдан чиқариб, истеъдод ва гайратларини чойхона ва фивоҳоналарда сарф этмақдадурлар».

Халқ ва унинг навиқрон авлоди ана шундай қолоқлик муҳитида яшаётган бир пайтда «Тараққий» Отаулла Боязидов каби ёзувчиларнинг «рӯмон» ёзаётганидан нолиб, публицистик чиқишларга катта эътибор берди. Айни пайтда газета Суфизода, Нозимхоним, Зариф Холийий, Азизий каби шоирларнинг тараққийпарвар гоьлар олға сурилган, маъийи турмушдаги иллатлар ҳажв этилган шеърларга ҳам урин бериб борди. Бундан ташқари, ношир «Русский Туркестан» газетасидан таникли инқилобчи М. В. Морозовнинг айрим мақолаларини кўчириб ва таржима қилиб босди. Агар газетанинг 1-сониде Тошкент темир йул ишчилари уртасида бўлган галаён, 7-сониде Тошкент Ҳибсоҳнасида содир бўлган тартибсизлик ҳақида маълумот берилган бўлса, 5-сониде Варшавадаги ишташлаш, 11-сониде Кронштадтдаги исён, 15-сониде эса Петербург, Москва ва бошқа шаҳарлардаги ишташлашлар таъсир эттиди. Лекин газета чор Русиясининг ақсар шаҳарлари, шу жумладан, Тошкентда бўлиб ўтган галаёнларга узбек халқининг алоқасиз эканлигини алоҳида таъкидлаб, бундай эди: «Бизнинг Туркистон вилоятида мазкур тариқа одамлардин бошқа хуррият деб ҳанжал чиқаргон тоифа йўқ... Андоғ ўз фойдаси учун хурриятни сабаб ва баҳона айлаб, иғво чиқаргон одам ала бирлашмоқ ва юнат бермоқ дуруст бўлармикин? Йўқ, дуруст бўлмаса керак». Газета гарчанд цензурани қалғитиш ниятида шундай сўзларни ёзган бўлса ҳам унинг мақсади ўқувчиларда хуррият туйғусини тарбиялаш, унинг онгиға миллий истиқлол уруғларини сочиш эди. Шунинг учун ҳам у бошқа бир мақоласида «тарихларнинг ҳар саҳифаларида ҳамма миллатлардан хуррият учун хизмат этувчилар бўлди. Ҳаммаға ҳақ ва ҳуққ сураб жонларини фидо қилғучилар чиқди», деб очикдан-очик эди.

ҒАНИМЛАР ҚУРШОВИДА

«Тараққий»нинг 1-соии чиқиши биланок Туркистондаги чор маъмурулари ва маҳаллий улао вакиллари ташвишга тушидилар. Гарчанд Н. П. Остроумов муҳаррирлик қилган «Туркистон вилоятининг газети» янги нашруни табриқлаб қилқан бўлса-да, «мазкур газетанида эзилгон баъзи иборатларини улаомларнинг маъқул кўр-май, журматли янги редакторини ва муҳаррирларини илмий шаръий-миздан ҳеч баҳарларни йўқ нолон эканлар, деб афсус қилишди», дея таъна тошларини отди. Мулла Мухаммад Олим деган бир кимса эса Мунаввар қорининг «Бизни жаҳолат — ваҳжал мураккаб-сарлавахали мақоласини» ишонча олиб, «Тараққий» газетасининг гоьвий йўналишига чор маъмурияти эътиборини қаратмоқчи бўлди. «Утган биринчи нумерлик «Тараққий» газетиде «Бизни жаҳолат — ваҳжал мураккаб» деб ёзган мақоласида, — дейди у, — қадимий-айёмдан то шу вақтгача болаларимизға таълим берган устоиди мутақаддимларимизнинг ҳақиға ёзган бир неча нолойик иборатини йўқ, ниҳоятда таажуби қолдик, мазкур газет ўз воянида илмий-адабий газет деб эзиб, лекин газет иборатларида на илмға тааллуқ ва на адабға муносиб сўз бор».

«Туркистон вилоятининг газети» ўзининг 1906 йил июн-июл ойларидаги ун иккита сонидан туққизтасида ана шу рудағи сўзлар билан «Тараққий»ға қарши ҳужум қилиб, бир томондан, шарият арбоблари, иккинчи томондан чор маъмурулари қиличнини жадид газетасига қарши чархламоқчи бўлди. «Бир мадрасада истиқомат қилувчи», «Тошкентлик бир мулла» сингари имзолор остида эълон қилинган раддия ва мақолаларда газета ходимларини, биринчи навбатда муҳарририни ҳақорат қилувчи сўзлар ёғилди. «Она сути озгидан келиб турган эй ёш муҳаррирлар! — дейилган шундай мақолаларнинг бириде. Сизларни ёзган сузингиз, айтган насихатингиз аюм орасидеги зарбулмасалға ухшайдур, боласи отасиға ургатури!»

Шубҳасиз, «Тараққий»нинг хайрли ишға жазм этганини олқишловчи, унинг халқни мустанлақачилик ботқогидан олиб чиқишиға умид билан қаровчи кишилар ҳам йўқ эмас эди. Шундай кишиларнинг бир қисми «Русский Туркестан» газетаси орқали «Тараққий»ни қўллаб-қувватлади ва жумладан, бундай самийий сўзларни ёзди: «Маҳаллий халқ уртасида янги газета тез тарқалмоқдаки, бундан фақат қувониш керак; полиция зуравонлиги, муштумзурини жабр-зулми ва халқ жаҳолатининг бу қоронги салтанатиға шояд ёрўглик шўьласи кириб бурса».

Лекин бундай хайрихоқ кишилар эмас, балки «Тошкентлик бир мулла» сингари имзолор остиға яширган, маҳаллий халқнинг уйғошиши ва ўз ҳақ-ҳуққулари учун курашиға қарши бўлган шахсларнинг овозлари генерал-губернаторнинг қўлоғида етиб бораётган эди. Шунинг учун ҳам «Тараққий»нинг дастлабки уч сони

мусодара этилади, газетаға турт мартаба жарима солинади, ниҳоят, газета муҳаррири ва энг жиддий мақолаларнинг муаллифи Исмоил Обидов қамоққа олинади. Шу билан «Тараққий»нинг қисқа, аммо ёрқин ҳаётиға яқун ясалди.

КЕЙИНГИ ҲАЁТ

Исмоил Обидовни қамашдан мақсад Туркистоннинг ижтимоий ҳаётида қундан-қунга тобора катта рол уйнаб бораётган «Тараққий» газетасини таъкидлаш эди. Бу мақсадға эришилган, собқи муҳарририни Ҳибсоҳнада ортққ ушлаб туришға зарурат қолмайди ва у тез орада озод этилади.

Солих Қосимовнинг олиб борган изланишлариға қўра, Исмоил Обидов 1907 йили максималистлар партиясининг тошчириги билан Тошкентка келган Петербургдаги Бестужев курсларининг тингловчиси Вера Ивановна Яковлева билан танишган ва у билан турмуш қурган. Гарчанд бу икки тиниб-тиничмас кишининг ниҳоҳи 1922 йилдагина қайд этилган бўлса-да, улар муҳаббат юлдузининг ерқин шўьалари остида ҳаёт кечирганлар.

Узбек жадидлари томонидан Тараққий деб ном олган ноширнинг 1917 йилға қадар бўлган ҳаёти ва фаолияти ҳақида бирор маълумот йўқ. Эътихол умла маълум вақт Петербургда, В. И. Яковлеванинг оиласида яшагандилар. С. Қосимовнинг Узбекисон Марказий Давлат архивиде қўлга киритган ҳужжатлариға қараганда, И. Обидов 1912-1914 йилларда қандайдир воеватичлик бюросини ташкил этишға уринган, аммо бундан бирор натижа чиқмаган. Ирина Габитованинг хотирлашға қўра, отаси таҳминан шу даврда турли меъморий устаноларга ва кўн-ндайдир Ҳибсоҳдорлик ширкатларида ишлаган.

И. Обидовнинг 1917 ва ундан кейинги ҳаётиға доир баъзи бир маълумотлар Зиё Саид ва Абдулла Қодирий китобларида учрайди. Зиё Саиднинг зикр этилган китобида И. Обидовнинг 1917 йил 16 майда нашр этила бошлаган «Шуроо ислом» ва ўша йилнинг сентябр ойида чоп қилинган «Эл байроғи» газеталарида муаллиф сифатида қатнашгани айтилади. Агар «Эл байроғи»нинг Қўзонда Мухторият ҳукуматининг наشري афкори уларроқ чиқиб турганини эътиборға олсак, демак, унинг 1917-1918 йилларға қадар узбек жадидлари билан биргалиқда хуррият ва миллий истиқлол йўлида фаолият олиб боргани маълум бўлади.

Исмоил Обидов Октябрь узғаришиндан кейин болшевиклар билан яқинлашиб, маъсул вазомиларда хизмат қилди. Абдулла Қодирий 1926 йили бўлиб ўтган суд жаравнида бу ҳақда қуйидаги маълумотни берган: «Буюк Октябрь инқилобидан сунг уртоқ Исмоил Обидов билан танишдим. Ул инқилобдан кейин Доҳилия комиссарига уринбосар тайинланган ва Эски шаҳар узбек ишчи-меҳнаткашларини уюштиришда раҳбарлик қилар эди. Унинг илган танишгани менға кўп фойда берди, чунинчи, болшевик ва бошқа сиевий фирқаларнинг йўллари билан ошоланшдим ва унинг тақлифига мувофиқ Эски шаҳар ишчилари орасида бел боғлаб ишлашға киришдим. У вақтларда Тошкентда бир неча уюшган ишчилар, бинокорлар бўлиб, агар мен зиёли ҳисоблансан, уларнинг орасида ишлай бошлогон зиёли фақат менғина эдим. Буни ҳозирги вақтда Марказий Ижроқом вакили Султонхўжа Қосимхўжае яқин биладир. Исмоил Обидовға мируза бўлиб, уламо ва бойларға қарши хитобнома ва ишчиларни ташкилотта қақчириб, таргитботномалар ёза бошладим».

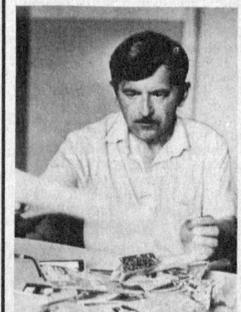
Абдулла Қодирий бу сўзларни бошиға маломат тошлари ёғилиб турган бир пайтда айтгани учун узини болшевиклар фирқасига яқин курсатиш ва таргитботчилик фаолиятиға алоҳида ургу беришға ҳаракат қилган. Лекин бу уринда бизга унинг бу ҳақдаги сўзлари эмас, балки Исмоил Обидовнинг Октябрьдан кейинги дастлабки йилларда Доҳилия комиссариси уринбосари сифатида ишлагани муҳимдир.

И. Обидов Туркистон Доҳилия (Ички ишлар) комиссарининг уринбосари лавозимига тасдиқланғунини қадар қисқа фурсат — салкам уч ой давомиде Туркистон республикаси Маъмурий-фуқаро ишлари комиссарининг уринбосари вазифасини ҳам бажарган. 1921-1923 йилларда эса Москва ва ишға юборилган. 1923 йили яна Тошкентға қайтиб, Валюта бошқармаси, ташқи савдо ва қасаба союзи ташкилотларида турли лавозимларда хизмат қилган. 30-йилларнинг урталарида эса таржимонлик фаолияти билан ҳам шуғулланиб, Абдулла Қодирийнинг «Обид кетмон» қиссасини рус тилиға таржима қилган. И. Обидов билан А. Қодирий уртасидеги муносабатлар бу билангина тугамайди. Жадидчилик ҳаракатиға алоқадор ёзувчиларға муносабат ноноқиллашган ва қатогон шабдадаси эса бошлаган даврда Абдулла Қодирий Исмоил Обидов таъсирида «Шубҳа» сингари баъзи ҳижоляри ва «Обид кетмон» қиссасини ёзган. Исмоил Обидовнинг кейинги тақдир ҳақида илмий адабиётта маълумот учрамайди.

Мураккаб ҳаёт йўлини босиб ўтган журналист, ношир, таржимон ва давлат арбоби Исмоил Обидовнинг таржима ҳолида унинг «Тараққий» газетасининг муҳаррири сифатида узбек жадидчилик ҳаракатини ташкил этишға қаратилган фаолияти айниқса аҳамият-лидир.

Муссабир ва тасаввур

РИЪЗАТ ЧЕКМАГУНЧА...

рассомлар ҳисса қўшмоқдалар. Улардан бири Осимхон Восихонов яратган турли-туман ажойиб китоб безаклари кўп минг нусхаларда нашр этилиш баробарида кўллаб бадий тасвирий санъат кўргазмаларида ҳам намоийш этилган ва илҳосмандларнинг баҳосини олган. Рассом П. Бенков номидаги Республика рассомлик билим юртини, 1978 йилда М. Уйғур номидаги давлат Санъат институти рассомлик факултетини монументал безакчилик ихтисоси бўйича битирган. Ч. Аҳмаров,

Китобни безаш санъати элимизда бегона эмас. У неча юз йиллардан буюн ривожланиб, баъзида инқирозга юз тутиб ва яна узини унглаб олган десак, хато бўлмас. Буни эса ўтмиш ширинсуларнингнинг, аллома-ларининг ноёр кўльзма ҳамда тошбосма асарлари, нодир нусхалари исобатлаб турибди. Ҳозирги замон узбек китобат санъати ўтмишдагидан анча фарқ қилса-да, кўп ҳижатлари анъанавий Шарк миниатюра мактабига ҳос бўлган бадийи фюда услублари билан бойиб бормоқда. Табиийки, бу тикланадиган ҳажрани ривожига истезодлий, тириқоқ, ўз ишини-и усталари бўлган ёш график

Б. Бобоев, О. Ҳабибулин каби таъкиди, маҳоратли муссабир эса, рассом доимо, юрса ҳам тозалардан таълим олган. Осимхон мустақил ижодий изланиш жараёнида рангтасвир, графика бую асар устида муттасил бода санъатларининг деярли барча жанрларинда асарлар яратди. Улар қаторида портретлар, мөназара ва натюрмортлар, воеванд композициялар ҳам бор. Аммо мусаввирнинг энг совган соҳаси ҳамон китоб безаш санъати бўлиб қолмоқда. Графиканинг қайси тармоғида ишлаганидан қатъий назар, қисқа тасвирлар рассомдан касб малакасидан ташқари ҳаётий воқеаларнинг барча кикир-қичирлари билан тасаввурда тиклай олиш ва уни қозғасатида қийналмай акс эттириш салоҳияти талаб этилади. Юқорида айтиб ўтилган сифатларнинг анча-мунчаси Осимхоннинг кеачо-кундуз бетиним, астойдил қилаётган ижодий меҳнатлари эвазига юзага чиқмоқда. Нозиктаъб мусаввирнинг камалак мисол тунг раңгли, гоҳ қора-оқ чиқишли суварлари адабий бадий асарларнинг мазмундорлиғи, рўқий-маънавий йўналишини очиб беришға хизмат қилмоқда. Рассом ижодининг махсуллари мамлакат чиқарган китоблар ва ранг-баранг журналларда чоп этилган.

Баҳром ТОҶИБЕВ, рассом-санъатшунос

Муссабир Осимхон Восихонов гапга чечан эмас, аммо дилида тугилган барча ўй-фикрларини қозғоғча суварлар тақлидида жонлантириб бемалол ушқириб олади. Бу албатта кишининг, атрофдан қузатган кишининг на-

Миллий матбуотнинг туғилиши Узбекисондаги ижтимоий таъқурунинг, миллий уйғошиш ҳаракатининг тўқтин олашида муҳим аҳамиятга молик бўлган. Буғунги Узбекисон ҳудудларида чоп этилган биринчи газета гарчанд 1870 йилнинг 10 майида ёруғ дунёни кўрган бўлса ҳам «Туркистон вилоятининг газети» генерал-губернаторликнинг наشري афкори фикр тарқатувчиси эди. Шунинг учун ҳам 1906 йилнинг 14 июнида «Тараққий» газетасининг маҳаллий зиёлилар ижтимоий-маърифий қарашларининг қузуси сифатида нашр қилиниши Туркистон халқлари ҳаётида катта воқеа бўлди ва бу газета билан узбек миллий матбуоти вужудға келди.

Миллий матбуотнинг «Туркистон вилоятининг газети»дан 36 йилға кеңибки чиқишининг сабаби генерал-губернаторлик олиб борган мустанлақачилик сиевсатиде бўлиб, чор ҳокимиятининг маҳаллий амалдорлари ҳам, умуман чоризм ҳам Туркистон халқларининг миллий уйғошишдан манфаатдор эмас эдилар. Шунинг учун ҳам улар маҳаллий зиёлиларнинг ҳар қандай ташаббусларига йул бермай, халқни маърифат ва маданият оламидан бехабар олиб туриш чораларини қўрдилар. 1905 йилги рус инқилоби эса чор ҳокимиятининг муаяян демократик рудағи исоҳотларини утказишға мажбур этди. Инқилобий воқеалар туфонидан қўрққан Николай II тарихға «17 октябр манифести» сифатида кирган фармони олийи билан Русия тасарруфида яшовчи фуқароларға жамиятлар тузиш, суз, матбуот эркинлигини беришға ваъда қилди. Гарчанд Николай II нинг ўзи ҳам, унинг Туркистондаги амалдорлари ҳам бу ваъданинг тилғебамалик эканини сезиб турган бўлсалар-да, мажбуру муваққат вазиятдан фойдаланган туркистонлик тараққийларвар зиёлилар 1906 йилнинг урталарида Исмоил Обидов атрофиға бирилашган ҳолда «Тараққий» газетасини чиқаришға муваффақ бўлдилар. Бор-йўғи 72 кун давомиде нашр этилган газета Туркистонда жадидчилик ҳаракатининг уйғошиши ва кўч олишида мислсиз даражада катта рол уйнади.

«ТАРАҚҚИЙ»НИНГ МУҲАРРИРИ

Атоқли адабиётшунос Солих Қосимов берган маълумотларға қўра, Исмоил Обидов 1880 йили Шарқий Туркистоннинг Гулжа шаҳрида туғилган. Унинг отаси Шарофиддин Обидов Қозон шаҳридадан бўлиб, араб, форс ва, албатта, туркий тилларни билгани учун Русиянинг Гулжадаги ваколтонхонасида таржимон бўлиб хизмат қилган. Чамаси, у Петербург университетининг Шарқ факултетини тугатган; Шарқ халқлари тиллари ва ҳаётини яқин билгани туғайли расмий идораларнинг назар-эътиборида бўлган. У Русиянинг Хитойдаги ваколтонхонасида хизмат қилар экан, буш вақтларида фарзандларини тарбияси билан жиддий шуғулланиб, уларнинг форс, араб ва турк халқлари тилларидан хабардор бўлишлариға эришган. Аммо кўп ўтмай, у, номаълум сабабға қўра, бевақт вафот этган ва унинг оиласи яна Қозонға кўчиб борган. Бу тахминан 1887—1888 йиллар эди. Афибахоним эри вафотидан кейин ҳам болалар тарбиясига катта эътибор билан қараб, Исмоилни Қозондаги реал билим юртиға уқтишга беради.

УЙГУН ТАВАЛЛУДИНИНГ 90 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

МОҲИР ВА МУМТОЗ

Хамза номидаги Ўзбек Давлат Академик драма театрининг кейинги вақтдаги репертурининг қўзғалдири...

қайси хусусиятлари ўқувчилар ва томошабиларнинг таъсирини сезди...

бизни ачинтирмаймиди, қайтуга солмайди? Шуниси аниқки, бу қаҳрамонлар томошабилар ва ўқувчиларнинг онгига жуда қаттиқ таъсир этди...

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

Уйғун ва И.Султон «Алишер Навоий» драмасида биринчи бўлиб улут шoir образини саҳнага олиб чиқдилар...

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

Давоми. Боши ўтган сонларда Ровий айтур, Хулагу бу тарихи қирғин қилди. Алломаи Тусий бадбахт дилсاخت мадраси маъдани илмга бориб етмиш минг муллани шаҳид қилди.

Уйғун ва И.Султон «Алишер Навоий» драмасида биринчи бўлиб улут шoir образини саҳнага олиб чиқдилар...

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

Турсунали Муҳаммад

ХАЛҚ ИЧИДА

БЕЛИДА БЕЛБОҒИ БЎЛСИН

Илтари беллида белбоғи бор одам борки, курашчи бўлган. Фақат бери яхши, бери емон қурашган. Халқ сайли қилиш учун баҳона излаган.

Ака мулло, узоқ ердан келди. Агар илож бўлса, хонадонларига бошлаб борсангиз, булут ишим битса — бутун кетаман, — деганидан кейин ноилж қолган Абдулқосим ака меҳмонни стабл хозирини кучада қолдириб, каттагина уларни ҳовлига кирказди.

ШАШЛИК

Мукаррам олапар Самарқанднинг Каттакўрғонга сафарга бориши...

ЭНДИ ТАНИДИНГИЗ

Санъаткорга, айниқса қизиқчиларга шилқим ҳақиқатларни кўп учрайди.

КУШНАЙ

Мулла Туйқиннинг уйига кўп санъаткорлар келди. Аҳмаджон қўшнай ҳам теътез келиб турарди.

УЗАГИ ҚОЛГАН ДУМ

Юсуф қизиқ бир катта сайида буюқ дарвозаси олдида бир неча санъаткорлар билан турарди.

ХУДО БЕРГАН ОВОЗ

Илтари Тошкентнинг Хадраида санъаткорлар чойхонаси бўларди.

САҒИРНИКИ САҒИРГА

Сойиб Хужаев иштирокидаги концерт Учқўриқда бўлди. Одат бўйича томошадан сўнг сўз берди.

ХАЖИМ

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

ХАЖИМ

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

ХАЖИМ

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

ХАЖИМ

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

ХАЖИМ

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

ХАЖИМ

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

ХАЖИМ

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

ХАЖИМ

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

ХАЖИМ

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

ХАЖИМ

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

ХАЖИМ

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

ХАЖИМ

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

ХАЖИМ

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

ХАЖИМ

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

риб уйин қарадилар. Топмадилар. Камфирдан сурадилар, қани, уйумда демандингму? Анди камфир айди, «Таён қань эт, юмшқоч нечук қилайин», теди.

Уйғуннинг «Навбахор» (1949), «Олтин кул» (1949) пиесаларида қишлоқ ҳужалиғида меҳнатни тугри ташкил қилиш...

ИРМОҚЛАР ОҚИБ КЕЛАР

Хурматли «Миллий тикланиш»! Аввало, ассалому алайкум.

Сизларнинг қалб қўрингиз билан йўрилган «Миллий тикланиш» рўномасида берилган теша тегмаган фикр ва янгиликларни ўқиб, бениқоҳ севингизча тўлдир.

Дарёни ирмоқлар тўлдиргани каби фикрларим рўномасида ирмоқ бўлиб қўшилса, бошим қўқса тегарди.

Самимий салом билан, янги муҳлисиз: Абдурахим МАЖИДОВ Олтиариқ, Полосон қишлоғи

Фикримча, бахтнинг энг ғалати хислати шуки, у эзи бахтиёр қилган одамларнинг ҳеч бирида муқим турмайди.

Энг емон ярамаслик — рост, елгонни фарқламай маъқуллайвериниш.

Доналар фикри — ақл даресини мавжлангирди.

Иззат-хурматта эришамиз